

ЗАТВЕРДЖУЮ

Виконуючий обов'язки директора коледжу

Олег ДЕРЛЮК

«*Ок*» *Великий* 2024 року

Дніпропетровська обласна рада

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ СПОРТУ»
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

**ПРОГРАМА
освітнього компонента**

ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ, ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ

підготовки фахового молодшого бакалавра
зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Світлана ПАРХОМЕЦЬ - спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,
викладач-методист

Олександр БУДАРІН - спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,
старший викладач

Обговорено на засіданні циклової комісії професійної та практичної
підготовки

« 28 » серпня 2024 року, протокол № 1

Схвалено методичною радою

« 29 » серпня 2024 року, протокол № 2

Голова методичної ради Кудзієва Олена КУДЗІЄВА

Типову навчальну програму з «Охорони праці» схвалено на засіданні
науково-методичної комісії з цивільної безпеки Науково-методичної ради
МОН «16» 02 2011 р., протокол № 03/02 та Вченою Радою Інституту
інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту 23 лютого 2011 р., протокол № 2.

Вступ

Програма освітнього компонента «ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ, ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ» складена відповідно до програми підготовки освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр спеціальності 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Програму з «Основ охорони праці, охорони праці в галузі» складено з врахуванням типової навчальної програми з «Основ охорони праці», схваленої на засіданні науково-методичної комісії з цивільної безпеки Науково-методичної ради МОН 16.02. 2011, протокол № 03/02 та Вченою Радою Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту 23 лютого 2011 р., протокол № 2.

Охорона праці як галузь науки виникла на перетині соціально-правових, технічних і медичних наук, науки про людину. Головними об'єктами її досліджень є людина в процесі праці, виробниче середовище, організація праці та виробництва. На підставі цих досліджень розробляються заходи та засоби, спрямовані на збереження здоров'я і працездатності людини в процесі праці.

Охорона праці має тісний зв'язок з такими науками, як безпека життєдіяльності, гігієна і фізіологія праці, психологія, екологія, технічна естетика та ін. Вона використовує знання цих наук для обґрунтування і створення оптимальних умов праці, технічної та пожежної безпеки. Вивчення освітнього компонента «Основ охорони праці, охорона праці в галузі» передбачає лекції, виконання практичних і самостійних завдань, розв'язання ситуаційних задач.

1. Мета та завдання освітнього компонента

1.1. *Метою вивчення освітнього компонента є:*

- надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності),

- формування в здобувачів освіти відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях;

- навчити застосовувати сучасні моделі управління охороною праці,

умовами праці, безпекою праці на національному, регіональному і виробничому рівнях;

- розвинути вміння вирішувати правові питання з охорони праці, застосовувати методи і засоби для збереження здоров'я людей і матеріальних цінностей.

1.2. Основними завданнями освітнього компонента є:

- набуття здобувачами освіти знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності;
- навчити здобувачів освіти основ теоретичних знань з охорони праці;
- навчити працювати із законодавчими і нормативно-технічними документами;
- виробити у здобувачів освіти вміння вирішувати правові питання, проводити розслідування нещасних випадків на виробництві, складати інструкції з безпечної експлуатації устаткування, обладнання;
- виробити у здобувачів освіти навички науково-дослідної діяльності, привчити їх до самостійності та відповідальності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти повинні:

знати:

- законодавчі та нормативні документи з охорони праці;
- концепції організації охорони праці у державі та на виробництві;
- обов'язки і відповідальність роботодавців підприємств (організацій) та їх підрозділів із забезпечення здорових і безпечних умов праці робітників;
- нормативні документи щодо охорони праці в закладах освіти, під час навчально-виховного процесу та під час занять фізкультурою та спортом;
- методи і засоби забезпечення нормативних значень параметрів небезпечних та шкідливих факторів.

вміти:

- ідентифікувати небезпечні та шкідливі виробничі чинники, що супроводжують працю;
- організувати вирішення питань охорони праці на виробництві

(організації);

- використовувати нормативні документи та забезпечувати безпечні й нешкідливі умови праці на виробництві;
- організовувати та брати участь у розслідуванні нещасних випадків, професійних захворювань та надзвичайних ситуацій на виробництві та в галузі освіти.

1.4. Відповідно до освітньо-професійної програми програмними *результатами навчання* є:

РН2 Спілкуватися українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією, дотримуватися етики ділового спілкування.

РН3 Організовувати навчальний процес з фізичного виховання і спортивного тренування у відповідності з вимогами законодавства в галузі освіти, фізичного виховання і спорту, програмами та нормативними документами в галузі освіти, фізичного виховання і спорту.

РН4 Обробляти статистичні дані з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

РН5 Застосовувати академічні знання та практичні навички в організації самостійної роботи та розвитку.

РН9 Дотримуватися вимог охорони праці і безпеки життєдіяльності, правил поведінки на спортивному об'єкті, використання інвентаря та обладнання, профілактики травматизму та протидії булінгу.

РН18 Надати долікарську медичну допомогу при невідкладних станах.

РН23 Використовувати нормативно-правові акти, що регламентують професійну діяльність у галузі фізичної культури і спорту.

1.5. Відповідно до освітньо-професійної програми даному компоненту відповідають наступні *сформовані компетентності*:

ЗК1 Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК2 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свободи людини і громадянина в Україні.

ЗК3 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- ЗК4 Здатність до набуття в процесі навчання або професійній діяльності широких спеціалізованих фактологічних та теоретичних знань.
- ЗК5 Здатність до розуміння (усвідомлення) рівня отриманих в процесі навчання або професійній діяльності знань.
- ЗК6 Здатність до розуміння предметної області та професійної діяльності.
- ЗК7 Здатність до розв'язання типових спеціалізованих задач широкого спектра, що передбачає ідентифікацію та використання інформації для прийняття рішень.
- ЗК8 Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК11 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, використання інформаційних та комунікаційних технологій.
- ЗК13 Здатність до покращення результатів власної навчальної або професійної діяльності і результатів діяльності інших.
- ЗК15 Здатність до взаємодії, співробітництва з широким колом осіб для провадження професійної або навчальної діяльності.
- ЗК16 Здатність до здійснення обмежених управлінських функцій та прийняття рішень у незвичайних умовах з елементами непередбачуваності.
- ЗК17 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології у практичній діяльності.
- ЗК19 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- СК2 Здатність до проведення занять, тренувань, уроків фізичної культури, організації фізкультурно-спортивних, оздоровчих заходів
- СК8 Здатність до організації навчального процесу з фізичного виховання і спортивного тренування у відповідності з вимогами законодавства в галузі освіти, фізичного виховання і спорту, програмами та нормативними документами в галузі освіти, фізичного виховання і спорту.

На вивчення освітнього компонента відводиться 90 годин/3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг освітнього компонента

Модуль I. НОРМАТИВНІ ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

1. Правові та організаційні основи охорони праці.
2. Державне керування охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці.

Модуль II. ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ, ФІЗИЧНІЙ

КУЛЬТУРИ І СПОРТИ

1. Вивчення основ охорони праці в навчальних закладах. Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних захворювань у спорті.

Модуль III. ОСНОВИ ФІЗІОЛОГІЇ ТА ГІГІЄНИ ПРАЦІ, ВИРОБНИЧОЇ БЕЗПЕКИ

1. Основи фізіології та гігієни праці.
2. Основи виробничої безпеки.

Зміст освітнього компонента

Модуль I. НОРМАТИВНІ ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Вступ. Загальні питання охорони праці

Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном. Основні розділи дисципліни «Основи охорони праці». Суб'єкти і об'єкти охорони праці. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.

Правові та організаційні основи охорони праці

Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці». Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці. Кодекс законів про працю. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.

Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.

Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Реєстр НПАОП.

Стандарти в галузі охорони праці. Система стандартів безпеки праці (ССБП). Національні стандарти України з охорони праці.

Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура. Інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють в організації.

Фінансування охорони праці. Основні принципи і джерела. Заходи і засоби з охорони праці, витрати на здійснення і придбання яких включаються до валових витрат.

Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці

Система державного управління охороною праці в Україні.

Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.

Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права.

Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.

Організація охорони праці на підприємстві

Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації. Служба охорони праці підприємства.

Громадський контроль за станом охорони праці в організації. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, їх обов'язки і права.

Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі.

Стимулювання охорони праці.

Модуль II. ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ (У ФІЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ І СПОРТІ)

Навчання з питань охорони праці

Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання.

Устаткування, утримання та організація навчально-виховного процесу в основних приміщеннях.

Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників під час прийняття на роботу і в процесі роботи в навчальних закладах.

Інструктажі з питань охорони праці. Види інструктажів. Порядок проведення інструктажів для працівників. Інструктажі з питань охорони праці для вихованців, учнів, студентів.

Вимоги щодо безпеки та санітарії до місць проведення навчального процесу та спортивного інвентарю.

Профілактика травматизму та професійних захворювань у спорті

Травми, професійні захворювання, нещасні випадки. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань. Основні причини травм та професійних захворювань в спорті. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.

Модуль III. ОСНОВИ ФІЗІОЛОГІЇ ТА ГІГІЄНИ ПРАЦІ, ВИРОБНИЧОЇ БЕЗПЕКИ

Основи фізіології та гігієни праці

Основи фізіології праці. Гігієна праці, її значення. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці.

Повітря робочої зони

Робоча зона та повітря робочої зони. Мікроклімат робочої зони. Нормування та контроль параметрів мікроклімату. Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату. Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони.

Освітлення виробничих приміщень

Основні світлотехнічні визначення. Природне, штучне, суміщене освітлення. Класифікація виробничого освітлення. Основні вимоги до виробничого освітлення. Нормування освітлення, розряди зорової роботи. Експлуатація систем виробничого освітлення. Джерела штучного освітлення, лампи і світильники. Загальний підхід до проектування систем освітлення.

Шум, ультразвук та інфразвук

Параметри звукового поля: звуковий тиск, інтенсивність, частота, коливальна швидкість. Класифікація шумів за походженням, за характером, спектром та часовими характеристиками. Нормування шумів. Контроль параметрів шуму, вимірювальні прилади. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від шуму.

Інфразвук та ультразвук. Джерела та параметри інфразвукових та ультразвукових коливань. Нормування та контроль рівнів, основні методи та засоби захисту від ультразвуку та інфразвуку.

Електромагнітні поля та випромінювання радіочастотного діапазону

Джерела, особливості і класифікація електромагнітних випромінювань та електричних і магнітних полів. Характеристики полів і випромінювань. Нормування електромагнітних випромінювань. Прилади та методи контролю. Захист від електромагнітних випромінювань і полів.

Основи виробничої безпеки. Електробезпека

Дія електричного струму на організм людини. Електричні травми. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.

Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження

електричним струмом. Умови ураження людини електричним струмом. Ураження електричним струмом при дотику або наближенні до струмоведучих частин і при дотику до не струмоведучих металевих елементів електроустановок, які опинились під напругою. Напруга кроку та дотику. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах

Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю. Класифікація вибухонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон.

Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння. Дії персоналу при виникненні пожежі. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах. Вивчення питань пожежної безпеки працівниками.

3. Рекомендована література

Основна:*

1. Грибан В.Г., Негодченко О.В. Охорона праці: навч. посібник (для студентів вищ. навч. закл.) / В.Г. Грибан, О.В. Негодченко – К.: Центр учбової літератури, 2009. - 280 с.
2. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник - Львів: УАД, 2006 – 336 с.
3. Івах Р.М., Бедрій Я.І., Білінський Б.О., Козяр М.М. Основи охорони праці. Навчальний посібник. 4-е видання, перероблене і доповнене під ред. Івах Р.М. - К.: Кондор, 2011. - 464 с.
4. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці в галузі освіти : Навчальний посібник. 2-е вид., доп. - Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. - 304 с.
5. Пістун А.І. Охорона праці в галузі освіти (фізична культура і спорт): Навчальний посібник / Пістун А.І., Пістун І.П., Тубальцева Н.П. - Суми: Університетська книга. 2009. - 244 с.

Додаткова: ^

1. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. – К.: Каравела, 2004. - 408 с.
2. Запорожець О.І., Протоєрейський О.С., Франчук Г.М., Боровик І. М. Основи охорони праці. Підручник. - К.: Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.
3. Лабораторний практикум з курсу «Основи охорони праці»/ В. В.

- Березуцький, Т. С. Бондаренко, Л. А. Васьковець та ін.; За ред. В. В. Березуцького. - Х.: Факт, 2005. - 348 с.
4. Основи охорони праці: /В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Г.Г. Валенко та ін.; за ред. проф. В.В. Березуцького. - Х.:Факт, 2005. - 480 с.
 5. Охорона праці: навч. посіб. / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун; за ред. проф. З.М. Яремка. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. - 374 с.
 6. Основи охорони праці: Підручник. 2-ге видання / К.Н.Ткачук, М.О. Халімовський, В.В. Зацарний та ін. - К.: Основа, 2006 - 448 с.
 7. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. – Львів: «Тріада плюс», 2010. - 648 с.
 8. Охорона праці (практикум): Навч. посіб. / За заг. ред.. к.т.н., доц.. І.П. Пістуна. – Львів: «Тріада плюс», 2011. - 436 с.
 9. Русаловський А.В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. - 4-те вид., допов. і перероб. - К.: Університет «Україна», 2009. - 295 с.
 - 10.Серіков Я.О. Основи охорони праці: Навч. посіб. – Харків, ХНАМГ, 2007. - 227 с.

Основні законодавчі та нормативно-правові акти^^

1. Закон України «Про охорону праці».
2. Кодекс законів про працю України.
3. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
4. Закон України «Про пожежну безпеку».
5. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».
6. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
7. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».
8. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 № 1112 «Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних

- випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві».
- 10.НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин». Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010 № 65.
 - 11.НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 № 151.
 - 12.НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 № 55.
 - 13.НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 № 56.
 - 14.НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.
 - 15.НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 № 9.
 - 16.НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 № 255.
 - 17.НПАОП 0.00-6.03-93 «Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві». Наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 № 132.
 - 18.Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти, затверджене наказом Міністерства освіти і науки від 26.12.2017 № 1669, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23 січня 2018 за № 100/31552.
 - 19.Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в закладах, установах, організаціях, підприємствах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 18 квітня 2006 року № 304, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 07 липня 2006 року за № 806/12680 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 22 листопада 2017 року № 1514).

Інтернет-ресурси

1. <https://dsp.gov.ua> - Офіційний сайт Державної служби з питань праці.
2. <https://mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.
3. <https://dsns.gov.ua> - Офіційний сайт Державної служби з надзвичайних ситуацій України.
4. <https://www.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
5. <https://ips.ligazakon.net/resource/legislation> - Законодавство України

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання:

III семестр – іспит

5. Засоби діагностики успішності навчання: семінари, практичні роботи, тестування, модульні контрольні роботи, письмові звіти щодо самостійного вивчення тем, індивідуальна семестрова робота, іспит.

Засоби для проведення початкового, поточного, проміжного та підсумкового контролю знань здобувачів освіти

У процесі вивчення курсу «Основи охорони праці, охорона праці в галузі» використовуються такі види контролю:

- **початковий** контроль знань здобувачів освіти здійснюється під час проведення семінарських занять і включає в себе перевірку теоретичного матеріалу, який вивчався (історія України, основи права, психологія, та ін.), що проводиться методом фронтального усного опитування;
- **поточний** - здійснюється на семінарських заняттях. За змістом він включає два аспекти: якість засвоєння матеріалу, який охоплюється темою семінарського заняття, та сумлінність здобувача освіти в роботі семінарського заняття;
- **проміжний** - здійснюється на семінарських заняттях і має дві цільові функції: перевірки засвоєння здобувачем освіти системотворчих моментів лекцій, і семінарських занять, і стимулювання поглибленого вивчення певного обсягу матеріалу курсу (здійснюється як у письмовій так і в усній формі);
- **підсумковий** - здійснюється у формі іспиту після закінчення вивчення всього курсу «Основи охорони праці, охорона праці в галузі».

Оцінки (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) детермінуються показниками контролю засвоєння лекцій і всього курсу в цілому.